Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Asia: K 18/2025 vp Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2025
https://www.eduskunta.fi/pdf/K+18/2025

Teema: Valiokunnalla on parhaillaan käsittelyssä VTV:n vuosikertomus eduskunnalle 2025, K 18/2025 vp. Tässä yhteydessä valiokunta on kiinnostunut valtionapukelpoisuudesta ja pyytää tarkastusvirastosta tarkastuksen tekijöitä esittelemään tarkastuskertomuksen 13/2025 'Valtionapukelpoisuus' tuloksia.

Asiantuntijalausunto- ja kuulemispyyntö 24.10.2025 tarkastusvaliokunnan kokoukseen 13.11.2025

# Valtiontalouden tarkastusviraston lausunto Valtionapukelpoisuus-tarkastuksesta (tarkastuskertomus 13/2025)

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt Valtiontalouden tarkastusvirastolta asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijaa kuultavaksi 13.11.2025 kokoukseensa koskien Valtionapukelpoisuus-tarkastusta osana tarkastusviraston vuosikertomuksen käsittelyä.

Valtionapukelpoisuus (13/2025) -tarkastuskertomus julkaistiin 30.9.2025.

## Johdanto

Useaan valtion varoista maksettavaan avustukseen on saantiehdoksi asetettu valtionapukelpoisuus, eli saajan ja avustettavan toiminnan on täytettävät laissa erikseen määritellyt avustuksen saantiedellytykset. Kyseessä on ennakollinen menettely, joka on käytössä eräissä Suomen valtion talousarvion mukaisissa siirtomenoissa, esimerkiksi valtionosuuksissa, harkinnanvaraisissa valtionavustuksissa sekä erilaisissa kustannusten korvauksissa. Valtionapukelpoisuudesta myöntämisestä päättää useimmiten kyseistä avustusta hallinnoiva valtionapuviranomainen.

Tarkastus kohdistui sellaiseen vaiheeseen valtionapuprosessissa, jota ei aikaisemmin ole tarkastettu laillisuustarkastuksessa. Valtionapukelpoisuuden valtiontaloudellisen merkityksen määrittely perustuu siihen, että tarkastettavien kokonaisuuksien euromääräinen olennaisuus oli vuoden 2024 talousarviossa lähes 2 miljardia euroa. Tarkastus kohdistui opetus- ja kulttuuriministeriöön (OKM) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen (THL). Opetushallitukseen tarkastus kohdistui siltä osin kuin Opetushallitus on toteuttanut opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 58 §:ssä käsiteltyjä tietojen toimittamiseen ja tarkastukseen liittyviä tehtäviä sekä vastaavia valtionavustuslain mukaisia tehtäviä. Valtionapukelpoisuutta arvioitiin tarkastuksessa esittävän taiteen, museotoiminnan, liikuntatoimen, nuorisotoimen (nuorisolaki, 1285/2016), toisen asteen koulutuksen, tutkintoon valmentavan koulutuksen (TUVA), sovittelutoiminnan ja turvakotipalveluiden osalta.

## Tarkastuksen johtopäätökset tarkastuskysymykseen "Onko valtionapuviranomainen noudattanut säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita hyväksyttäessä yhteisö, säätiö tai kunta valtionapukelpoiseksi tai valtionosuuteen tai kustannusten korvauksiin oikeutetuksi?"

Valtionapukelpoisuuden myöntämisessä on noudatettu olennaisilta osin säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita. Valtionapukelpoisuutta koskevaa sääntelyä on viime vuosina tarkennettu, ja useaan tukimuotoon on tullut mukaan määräaikaiset kontrollit. Muutosta voidaan pitää positiivisena. Kustannusten korvauksiin liittyvän valtionapukelpoisuuden sääntely on riittävää.

Valtionapuviranomaisena toimivat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat noudattaneet olennaisilta osin säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita hyväksyessään yhteisön, säätiön tai kunnan valtionapukelpoiseksi tai valtionosuuteen tai kustannusten korvauksiin oikeutetuksi. Tarvittaessa ne ovat soveltaneet päätöksissään myös lainsäädännön mahdollistamaa harkinnanvaraista määräaikaisuutta.

## Tarkastuksen johtopäätökset tarkastuskysymykseen ”Onko valtionapuviranomainen varmistanut asianmukaisella tavalla ja määräajoin, että yhteisö, säätiö tai kunta täyttää valtionapukelpoisuuden ehdot ja että sille myönnetty valtionapu laskennallisena tai sopimuksen mukaisena korvauksena vastaa valtionapukelpoisuuden ehtoja?”

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valvonut valtionapukelpoisuutta puutteellisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön olisi syytä varmistaa aktiivisemmin ja määräajoin, että valtionapukelpoisuuden ehdot täyttyvät ja tarvittaessa poistaa valtionapukelpoisuus. Opetus- ja kulttuuriministeriö saa valvonnan suorittamista varten kattavasti tietoja. Ministeriön olisi myös syytä käyttää valvontatietoja tehokkaammin, jotta se saisi selvityspyynnöillä tai tarkastuksilla nykyistä kattavamman tilannekuvan siitä, onko valtionapukelpoisuuden edellytykset voimassa.

Tarkastuksessa havaittiin viisi sellaista liikuntaa edistävää järjestöä, joiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriö olisi voinut käyttää harkintaa valtionapukelpoisuuden peruuttamiseksi. Kyse oli järjestöjen jäsenyhdistysten sekä jäsenten tai harrastajien lukumäärää koskevista kriteereistä.

Hyvänä käytäntönä voidaan pitää opetus- ja kulttuuriministeriön toimintatapaa nuorten työpajatoimintaa järjestävien organisaatioiden osalta, jossa valtionapuviranomaisena toimivan aluehallintoviraston tulee ilmoittaa ministeriöön, mikäli aluehallintoviraston alueella toimivan valtioavustuskelpoisen työpajan järjestäjäorganisaatio ei hae valtionavustusta. Ministeriö aloittaa tämän jälkeen työpajan valtionapukelpoisuuden selvittämisen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on järjestänyt sovittelutoiminnan sekä turvakotipalvelujen kustannusten korvausten valvonnan asianmukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on toteuttanut rahoituslakiin tai valtionavustuslakiin perustuvia tarkastuksia viime vuosina liian vähän.

## Tarkastuksessa annetut tarkastusviraston suositukset

1. OKM:n tulisi kiinnittää huomiota valtionapukelpoisuuden seurantaan.

2. OKM:n tulisi liikuntajärjestöjen osalta huomioida valtionapukelpoisuuden poistamisen mahdollisuus sellaisilta liikuntaa edistäviltä järjestöiltä, jotka eivät täytä valtionapukelpoisuuden kriteereitä.

3. OKM:n tulisi suorittaa enemmän rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

## Tarkastuksen jälkeen

Tarkastusvirasto tekee tarkastuksen jälkiseurannan vuonna 2027. Jälkiseurannassa tarkastusvirasto tulee selvittämään, mihin toimiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen kannanottojen perusteella on ryhdytty.

OKM on antanut tarkastuskertomuksen julkaisupäivänä 30.9.2025 tiedotteen. Tiedotteen mukaan ”Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tarkastuskertomuksen perusteella ministeriö on päättänyt pyytää pienimmiltä liikuntajärjestöiltä selvityksen toiminnan laajuudesta ja muutoksista. Ministeriö tehostaa ehtojen täyttymisen seurantaa erityisesti pienissä lajiliitoissa. Mikäli liikuntalain vaatimukset toiminnan laajuuden tai erityisten syiden osalta eivät täyty, valtionapukelpoisuus voidaan perua.”

VTV:n tarkastuksen kannanotoissa todettiin, että tarkastuksessa havaittiin viisi sellaista liikuntaa edistävää järjestöä, joiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriö olisi voinut käyttää harkintaa valtionapukelpoisuuden peruuttamiseksi. Viittä liikuntaa edistävää järjestöä ei olla nimeltä mainittu tarkastuskertomuksessa. Yksityiskohdat on käyty läpi valtionapuviranomaisena toimivan opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Tarkastuksessa selvitettiin valtionapuviranomaisten toimintaa ja tarkastuksessa annetut suositukset on osoitettu valtionapuviranomaisena toimivalle opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Lisätietoja:

Johtava tilintarkastaja Pasi Tervasmäki (pasi.tervasmaki@vtv.fi , 040 081 0406)